

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ВТОР ОДДЕЛ

ОДЛУКА

ВО ОДНОС НА ДОЗВОЛИВОСТА НА

Молба бр. 33352/02

од Ласло КЕЛЕР

против Унгарија

Европскиот суд за човекови права (Втор Оддел), заседавајќи
на 4-ти април 2006 год. во Совет составен од :

г. Ј. П. КОСТА, ПРЕТСЕДАТЕЛ

г. А. Б. БАКА,

г. Р. ТУРМЕН,

г. М. УГРЕКХЕЛИДЗЕ,

г-ѓа Е. ФУРА-САНДСТРОМ,

г-ѓа Д. ЈОЧИЕНЕ,

г. Д. ПОПОВИЌ, СУДИИ,

и г-ѓа С. ДОЛЕ, АРХИВАР НА ОДДЕЛОТ,

во однос на горе наведената Молба поднесена на 16-ти август
2002 год.,

откако ја разгледаа истата, одлучија како што следува :

ФАКТИЧКА СОСТОЈБА

Молителот, г. Ласло Келер, е државјанин на Унгарија, роден 1955 година, и живее во Будаорс. Пред судот го застапува Г. К. Бард, адвокат од Будимпешта, и г-ѓа Хелен Дафи, правен управник на Меѓународниот центар за правна заштита и човекови права (ИНТЕРРАЈТ), Лондон. Тужената влада ја застапува г. Л. Хоелцл, заменик државен секретар при Министерството за правда.

Фактичката состојба во случајот, која е поднесена од странките, може да се сумира на следниот начин:

А. Посебни околности на случајот

1. Исказот даден од Молителот

Молителот е член на Парламентот и делегат на Унгарската Социјалистичка Партија. Социјалистичката партија беше во опозиција од 1998 година до 2002 година. Во материјалното време Молителот бил заменик водач на парламентарната група на својата партија и член на Постојаниот комитет за буџет и финансии.

На 19-ти декември 2000 година, на парламентарната седница во врска со „кратки прашања и одговори“, Молителот му упатил прашање на премиерот за постоењето на некаква врска помеѓу тогашниот министер задолжен за земјоделство и регионален развој (Ј.Т.) и со некои странски крајно десничарски групи. Премиерот одговорил дека не знае за таква врска и дека е скептичен во однос на карактеризирањето на извесни групи како крајно десничарски.

Незадоволен со одговорот, Молителот рекол:

„Не можам да ја исклучам можноста дека недостигот од истражување на системот врски на кои упатува можеби би бил погоден од фактот дека таткото на вашиот министер, вашиот одговорен министер, е член на движењето¹ Хунгариста што го споменав.“

(“Nem tudom azt kizárni, hogy azért, mert nem indult vizsgálat még abban a kapcsolati rendszerben, amire én utaltam, esetleg közrejátszik az, hogy éppen az Ön miniszterének, felelős miniszterének az édesapja annak a hungarista mozgalomnak a tagja, amelyre én utaltam.”)

Во својот одговор, премиерот рекол:

„Па, дами и господа, не сум сигурен дали го разбрав сето точно, ако е тоа така Ве молам г. Заменик да ме извините, мора да е тоа моја грешка, Иако го познавам семејството на (J.T.) особено добро, што можеби не би било за прекор кон мене, верувам дека таткото на г. министер починал кога г. министер имал 15 години. Затоа е сосема тешко да се утврди дали тој бил или не бил Хунгариста.“

На 20-ти декември 2000 година била објавена статија под наслов *„Унгаристи“ што ги оправдувала странците да го поддржуваат (министерот J.T.)* во Националниот дневен весник *Маџар Хирлап*. Во статијата било наведено дека,

“...Според (Молителот), недостигот на истрага по предметот од национална безбедност би можело да се однесува на фактот што таткото на Е.Д., министер без ресор што ги надгледува Цивилните тајни служби, учествувал во движењето Хунгариста.“

Молителот наведува дека таткото на Е. Д. објавувал статии во десничарската унгарска периодика блиска до групите што имале лични односи со движењето *Хунгариста* во странство.

¹Групи од екстремното десничарско крило со силни шовинистички тенденции, апологети на унгарското движење вкрстени стрели, што било унгарски еквивалент на нацистите во текот на Втората светска војна II

На 23-ти декември 2000 година, Молителот даде детално интервју во телевизиската емисија *Тенјек* („Факти“). Тој по прв пат наведе дека „одговорниот министер“ бил навистина Е. Д., а сигурно не Ј.Т., и дека изјавата што е горе наведена се однесува на него и на неговиот татко.

2. Првостепената граѓанска постапка

На 25-ти јануари 2001 година Е. Д. и неговиот татко покренале граѓанска постапка против Молителот тврдејќи дека инкриминираниот исказ ги нарушил нивните „лични права“ (*személyhez fűződő jogok*). Е.Д. спорел дека тоа довело до тоа да биде обвинет дека ги злоупотребил своите управни овластувања, поведение потенцијално подложно на обвинение. Исто така тврдел дека тоа можело да влијае на негативен начин, врз проценката на неговата работа како министер и на неговата личност како јавна фигура. Затоа, тој барал прогласувањето дека се нарушени неговите права како личност, 900.000 унгарски форинти (ХУФ) како надомест и наредба што би го обврзала Молителот да му се извини јавно.

Окружниот суд во Будаорс одржа расправи на 19-ти јуни и на 30-ти октомври 2001 година. На вториот датум Окружниот суд ја оддели тужбата на Е. Д. од тужбата на неговиот татко¹, и нашол дека имало нарушување на личните права на Е. Д. Судот сметал дека молителот дал фактичка ситуација во врска со отсуството на истрагата и исходишните причини, заедно со негативната

² Според информациите што се на располагање на Интернет, на 29-ти мај 2003 год., Покраинскиот суд во округот Пешта конечно утврдил дека Молителот ги повредил 'личните права' на тужителот и му наредил да му плати отштета, бидејќи Молителот не можел да докаже дека тужителот бил член на движењето *Хунгариста*

проценка на поведението на министерот, од кои и двете би можеле да му наштетат на угледот на министерот.

Судот упатил на фактот дека министерот е добро позната личност во јавниот живот забележувајќи дека тврдењата против таква личност обврзно ќе станат познати на јавноста и дека поради тоа неговиот углед би можел да биде сериозно погоден. Исто така забележал дека односниот исказ го намалил политичкиот кредибилитет на тужителот и, особено во врска со претстојните избори во 2002 година, можел значително да ја намали неговата репутација во очите на гласачите.

Судот нашол дека товарот на докажувањето бил врз Молителот, во чиј интерес е да ја докаже вистината за наводните факти, имено отсуството на истрага и причините за тоа.

И покрај потсетувањето на судот во таа смисла, Молителот не даде такви докази, бидејќи наведе дека тој имал поинакво правно мислење.

Потпирајќи се врз членовите 78 и 84 (1) од Граѓанскиот Законик, Окружниот суд прогласил дека личните права на Е. Д. биле нарушени и наредил на молителот да плати 700.000 ХУФ надомест за непарична штета, 42.500 ХУФ за судски трошоци и 51.000 ХУФ такса.^{1 2 3} Понатаму, на молителот му беше наредено да ја објави одлуката во дневниот весник *Маџар Хирлап* во рок од 15 дена, и да ја стори нејзината содржина јавна во телевизиската емисија *Тенјек*, сето тоа на свој трошок. Конечно, судот му наредил да се воздржи од понатамошни нарушувања на личните права на Е. Д.

³Се заедно, приближно 3240 евра (ЕУР).

3. Второстепената граѓанска постапка

Молителот се жалел . Тој меѓу другото аргументирал дека не може да се прекори за свесно давање невистинити изјави бидејќи самиот тужител изјавил дека немал никаква обврска да ја покрене истрагата која е во прашање. Понатаму, инкриминираната изјава, до мерка која се однесува на таткото на тужителот, според неговото гледиште не подлежела на доказ во таа постапка, бидејќи тоа прашање било издвоено и решено во посебна постапка.

После расправата на 14-ти февруари 2002 година, Регионалниот суд на округот Пешта делумно ја дополнил Одлуката на Окружниот суд на 21-ви февруари 2002 год. Тој сметал дека:

„Утврдувањето на фактите од страна на првостепениот суд било точно.

Спротивно на гледиштето на тужениот, Судот не грешел кога сметал дека одговорноста на тужениот за објавувањето во *Маџар Хирлап* и она што било речено во *Тенјек...*, и покрај сето тоа, и во статијата и во телевизиската емисија, спорните изјави не ги дал самиот тужен.

Тужителот не ги засновал своите (тврдења) за фактот дека тужениот бил интервјуиран во *Маџар Хирлап* и (*Тенјек*) со што го нарушил угледот на (Е. Д.), прекршувајќи го член 78 од Граѓанскиот Законик. (Предметот на) тужбата била изјавата дадена од тужениот во Парламентот, со оглед на фактот дека била објавена во *Маџар Хирлап*, и дека тужениот објаснил во (*Тенјек*) дека таа се однесувала на таткото на тужителот и дека одговорниот министер бил тужител. Според гледиштето на Покраинскиот суд, тужбата може да не се толкува во тесното значење, имено како да имала за цел да се обезбеди правна заштита само во однос на тоа што било објавено во медиумите. ...

Тужениот ја дал спорната изјава во Парламентот, во своето својство на член на Парламентот. Тој не можел успешно да аргументира , бидејќи

тој не се согласил за нејзината... објава, дека тој не е одговорен за содржината на што се појавила во медиумите, бидејќи со оглед на околностите на изјавата и на очигледната улога што печатот ја има во информирањето на јавноста за активностите на Парламентот, тој можел да очекува дека изјавата ќе се појави во печатот.

Извештајот, емитиран во *Тенјек*, како целина, прилично повеќе од тоа што тужениот самиот го кажал, довел до повторување на спорната изјава, бидејќи изговарањето од страна на тужениот во емисијата „кога говорам за функцијата на националната безбедност, мислам дека министер одговорен за истрагата може да биде Е. Д.“, имало за цел да се расчисти упатувањето во парламентот кон „одговорниот министер“ и недвосмисленото идентификување на таа личност.

Во тие околности, изјавата... во *Тенјек* била автентично и попрецизно повторување на она што тужениот го кажал во Парламентот“.

Покраинскиот суд се согласил со Окружниот суд во наодот дека изјавата на тужениот била изјава за факт што се однесува на работата на тужителот и таква изјава може да биде причина за нарушување на личните права на поединците. Судот ја повтори судската практика според која се додека се однесува на гледиштата или критиката на политичарите, слободата на изразувањето подлежи на помало ограничување. Сепак, според мислењето на Судот, реченицата која е во прашање содржела, на имплицитен начин, изјава за факт, имено дека личните импликации на Е. Д. можеле да доведат до пропуст во истрагата од националната безбедност, што значи дека тужителот во значителна мера ги прекршил своите официјални должности поради лични причини. За Судот, изјавата на Молителот ја надминала слободата на изразувањето гарантирана со Уставот, што не смее да се користи на начин што ги прекршува личните права на другите, дури и ако односното лице е јавна личност.

Судот продолжи наведувајќи дека:

„Испитувањето на вистинитоста на изјавите на тужениот во однос на таткото на тужителот потпаѓаат вон опфатот на овој случај, не само поради одвојувањето на тужбата поднесена од таткото на тужителот. Во овој случај Судот е повикан да испита дали изјавата на тужениот, имено дека тоа било лична импликација на тужителот, надлежниот министер, довела до пропусти во истрагата од национална безбедност, и дека тоа е вистинита изјава за факти. Одлуката по ова прашање е независна од вистинитоста на изјавата на тужениот за таткото на тужителот.“

Судот заклучи дека молителот не успеал да докаже дека Е. Д. ги прекршил своите должности за сметка на своите лични интереси.

Покраинскиот суд ја потврдил одлуката на првостепениот дуд во делот што се однесува на надоместот што треба да го плати молителот. Одбиени се трошоците за постапката а молителот е изземен од обврската за да се погрижи расчистувањето да биде објавено на телевизија.

Б. Релевантното домашно право и практика

1. Уставот

Член 27

„Членовите на Парламентот можат ... да упатат интерпелација или прашања до Владата, членовите на Владата и Главниот обвинител, во врска со било кој предмет што припаѓа на нивото поле на надлежност.“

Член 39

„(3) Членовите на Владата може да учествуваат, и да бараат збор на седниците на Парламентот.“

2. Правилата на парламентарната постапка (Házszabály)

Правило 45

„(1)... членовите на Владата... може да учествуваат и да бараат збор на седниците на Парламентот.“

Правило 115

„(1) Секое лице, кому може да му се упати интерпелација или прашање согласно Уставот, има должност да одговори на тоа лично, или по исклучок преку својот заменик.“

Правило 119

„(1) На парламентарните седници треба да бидат обезбедени најмалку 60 минути неделно, за директни прашања и одговори (1 час со кратки прашања), во време наведено на дневниот ред.“

3. Граѓанскиот Законик

Член 78

„(1) Заштитата на личните права исто така треба да ја вклучува заштитата на добрата репутација.

(2) Особено, изјавување или ширење на штетен и неистинит факт во врска со друго лице, или претставување со неистинити индикации, на вистинит факт во однос на друго лице, ќе се смета за клевета.“

Член 84

„(1) Едно лице чии лични права се нарушени може да ги поднесе следните граѓански побарувања., во зависност од околностите на случајот:

а) Барање до Судот да утврди дека настанала повреда,

б) Барање повредата да биде прекината и на сторителот да му се забранат понатамошни повреди,

в) Барање на сторителот да му се нареди да даде сатисфакција со давање изјава на било кој друг соодветен начин, и ако е потребно, тоа да се стори јавно или на трошок на сторителот,

г) Барање да заврши прејудицирачката ситуација, и да се поврати ситуацијата пред повредата од страна на сторителот или на негов трошок.

д) Побарување на отштета согласно правилата за граѓанска одговорност.“

4. Кривичниот Законик

Член 225 – Злоупотреба на овластувања

„Функционер кој со цел да предизвика незаконска штета или корист од незаконска поволност, ја прекршува својата официјална должност, ја надминува својата надлежност или поинаку ја злоупотребува својата официјална положба, врши кривично дело и се казнува со казна затвор во времетраење до три години.“

5. Одлуките на Уставниот суд

Одлука бр. 36/1994. (VI.24.)

„Една изјава за факт самата по себе може исто така се квалификува како мислење, бидејќи околностите на одредена изјава самите можат да одредуваат мислење, со други зборови, Основното уставно право на слобода на изразувањето не е ограничено само на вредносните судови.“

Одлука бр. 34/2004. (IX.28.)

„...Уставното барање (*alkotmányos követelmény*) е неодговорноста (*képviselői felelősségmentesség*) на колегите пратеници да ги опфаќа

нивните искази и мислења што изразуваат вредносни судови во однос на нивните колеги пратеници, други лица што вршат јавни овластувања или јавни политички личности, а се дадени во контекст на дискусији за јавни работи. Во постапките за суспензија на имунитетот (на еден пратеник) исто така е прееминентно уставното барање, во случај кога бил наведен или раширен, еден факт може да го наруши угледот на јавна политичка личност, или кога е употребен некој израз директно поврзан со таков факт (од страна на пратеник), имунитетот на пратеникот ќе биде суспендиран исклучиво ако тој знаел дека исказот во суштина бил невестинит.“

6. Прецедентното право на Врховниот суд

ВН2000.293

„Едно политичко мислење не може да се испитува или квалификува од страна на судот од гледна точка на тоа дали е точно или погрешно. ... Едно политичко мислење само по себе не го нарушува личното право ... на една јавна личност во политичкиот живот дури и ако засегнатото лице наоѓа дека тоа е неправедно, погрешно, па следствено на тоа навредливо.“

БХ2001.522

„...Клеветата може да се утврди врз основа на такви невестинити изрази што негативно се одразуваат врз угледот на едно лице, кои содржат експлицитни или имплицитни изјави за факти. ... Изразувањето мислење, вредносен суд во однос на активностите на јавна личност, само по себе не гарантира заштита на личните права ... дури и ако е екстремно или претерано.“

БХ2004.55

„ ... Тужениот во својот говор во Парламентот тврдел дека тужителот извршил кривично дело. Тоа е изјавување невестинит факт што го нарушува угледот на тужителот. ...

...тужениот не може да биде ослободен од објективните и субјективните санкции за нарушувањето на лични права потпирајќи се врз фактот дека како пратеник ги сторил спорните факти да бидат јавни во Парламентот. ... Имуитетот на пратеник не опфаќа граѓанска одговорност, и нарушувањето не може да биде оправдано со фактот дека било извршено од страна на пратеник кој постапувал во тоа својство.“

7. Наградата на членовите на Парламентот

Согласно член 1 од изменетиот Закон бр. 56 од 1990 година за наградата на членовите на Парламентот, таа за пратениците се состои од основна и дополнителна награда. Во 2002 година, основната награда била петкратна во однос на основната плата на јавните службеници, што изнесувала 33.000 ХУФ согласно Законот број 133 од 2000 година за Буџетот на Република Унгарија за 2001 и 2002 година, (член 53). Согласно член 2 од Законот број 56 од 1990 година, пратеникот кој што е водач на една политичка партија имал право на додаток од 100%, а член на постојана парламентарна комисија на додаток од 40% , а член на Постојаната комисија за буџет и финансии на дополнителен додаток од 40%. Согласно тие правила, молителот имал право на општа бруто награда од 462.000 ХУФ.

ЖАЛБАТА

Молителот се жали согласно член 10 од Конвенцијата дека одлуките на унгарскиот суд резултирале со нарушување на неговото право на слобода на изразувањето.

ЗАКОНОТ

Молителот се жали дека одлуките на домашниот суд го нарушиле неговото право на слобода на изразувањето заштитено со член 10 од Конвенцијата, кој што се однесува до тоа што е тука релевантно, гласи како што следува:

„1. Секој има право на слобода на изразувањето. Тоа право ја вклучува слободата да се има мислење и да се примаат и даваат информации и идеи без попречување од страна на јавен орган и без оглед на државните граници. ...

2. Користењето на тие слободи, бидејќи со себе носи должности и одговорности, може да подлежи на такви формалности, услови, ограничувања или казни пропишани со Закон и неопходни за едно демократско општество ... заради заштита на угледот или правата на другите

Владата смета дека инкриминираната изјава била изјава за факт подложен на повеќе строги ограничувања повеќе во смисла на бараниот доказ отколку на вредносен суд. Иако аргументот на молителот го обвинува Е. Д. за кривично дело, имено за употреба на овластувањето (член 225 од Кривичниот Законик), тој не поднел никакви докази до домашните судови. Не е релевантно дали односниот исказ бил даден во Парламентот или во медиумите, бидејќи молителот морал да предвиди дека тоа што го кажал на отворена парламентарна седница ќе биде изнесено во јавноста. Во такви околности, заклучокот на судовите дека спорната изјава ги надминала ограничувањата на слободата на изразувањето не може да се потврди. Понатаму, наградата на молителот не може да се смета непропорционална, бидејќи таа изнесува помалку од тримесечна нето плата.

Што се однесува до барањето „пропишано со Закон”, молителот уверува дека формалниот законски основ за попречувањето бил дубиоза, бидејќи домашната јуриспруденција на ова поле не била ни недвосмислена ни предвидлива. Во секој случај, прецедентното право на Врховниот суд и на Уставниот суд само по себе, без разлика дали конвергентно или дивергентно, не треба да служи како правен основ за обжалената мерка, бидејќи Унгарија има континентален правен систем, а не прецедентно обичајно право.

Што се однесува до проверката на неопходноста, Молителот спори дека инкриминираната изјава не довела до обвинување на Е.Д за кривично дело. Нејзина цел по прво била да ја подвлече политичката одговорност за неуспехот на последниот да ја истражи работата во која се вклучени десничарските екстремисти. Неговата забелешка не била изјава за факт туку политичко мислење со доволна фактичка основа, дадено од страна на Молителот со добра намера, без да биде намерно навредливо или безобзирно во однос на очигледните факти. Бидејќи молителот делувал со добра намера, тој треба да се користи со истата заштита согласно Конвенцијата, како што тоа го прават новинарите во слични случаи. Понатаму, упатувајќи на *Дишанд и други против Австрија* (случај број 29271/95, подточка 42, 43 и 50, од 26-ти февруари 2002 година), Молителот аргументира дека, дури и ако се претпоставува дека неговата изјава е за факт, не треба неопходно да наметнува, и тоа без понатамошно одмерување, безусловно товарање на доказот врз себе. Понатаму, тој забележува дека Владата не спорела дека него му се замерувало исклучиво за тоа што го искажал во Парламентот. Парламентарните дебати мора да уживаат целосна заштита во едно демократско општество, инаку

дискусијата за јавни работи во Парламентот ќе стане невозможна. Како и на секоја седница со директни прашања и одговори, во овој случај Владата и нејзините членови имале право и должност веднаш да одговорат на интервенцијата на Молителот, што би му дало на тужителот соодветна заштита.

Молителот понатаму смета дека поднесувањето за цензура на произволни политички напади во Парламентот против членовите на Владата, произлегува од Законот за клевета, само затоа што таквите изјави би биле на широко изнесени во печатот, ги нарушува основните принципи на парламентарната демократија и одговорност на Владата. На крајот, тој посочува дека наградата што требал да ја плати била еквивалентна на шестмесечна нето основна плата на еден член на Парламентот.

Судот повторува дека попречувањето на правата на молителот од член 10 став 1 би ја нарушило Конвенцијата ако не се исполнат барањата од став 2 на член 10. Затоа треба да се определи дали тоа било „пропишано со Закон“, дали со тоа се сакало да се постигне една или повеќе легитимни цели поставени со тој став, и дали тоа било „неопходно за едно демократско општество“ за да се постигнат тие цели.

Што се однесува до прашањето на законитоста, Судот забележува дека, покрај аргументите на Молителот во врска со хетерогената природа на прецедентното право во домашните судови, обжалената мерка се засновала врз членовите 78 и 84 (1) од Граѓанскиот Законик. Затоа истиот е задоволен дека тоа било „пропишано со Закон“. Понатаму, не било оспорено од странките дека со попречувањето се сакало да се постигне легитимна цел, имено заштита на угледот или правата на другите. Тоа што е спорно е дали попречувањето било „неопходно за едно демократско општество“.

Проверката на „неопходноста за едно демократско општество бара Судот да одреди дали обжаленото попречување кореспондира на „неодложна општествена потреба“. Државите договорнички имаат извесен праг на оценување при проценката дали постои таква потреба, но тоа оди рака под рака со европскиот надзор, опфаќајќи го законодавството и одлуките што го применуваат, дури и оние дадени од страна на независен суд. Судот затоа е овластен да донесува конечни одлуки за тоа дали некое „ограничување“ може да се помири со слободата на изразувањето како што е таа заштитена со член 10 (види, помеѓу многу други авторитети, *Перна против Италија* (ГЦ), бр. 48898/99, т.39, ЕЦХР 2003 – V-5, *Здружение Екин против Франција*, број 39388/98, Т.56, ЕЦХР 2001-VIII).

Задачата на Судот при вршењето на својата надзорна функција не е да го заземе местото на надлежните домашни судови туку попрво да ги разгледува одлуките што ги донеле согласно член 10 и нивното овластување за проценка (види *Вресоз и Руар против Франција* (ГЦ), бр. 29183/95, т.45, ЕЦХР 1999-I). Тоа не значи дека надзорот е ограничен на уверувањето дали тужената држава ја вршела својата дискреција разумно, внимателно или со добра намера. Судот го гледа обжаленото попречување во светлината на случајот како целина, вклучително содржината на изјавата дадена против молителот и нејзиниот контекст, види *Њуз Верлак ГмбХ & ЦоКГ против Австрија*, бр. 31457/96, т.52, ЕЦХР 2000-I).

Особено, судот мора да одреди дали причините наведени од националните органи за да се оправда попречувањето биле „релевантни и доволни“, и дали преземената мерка бил А „пропорционална на легитимните цели што се сакало да се постигнат“ (види *Шови и др. против Франција*, бр. 64915/01, т.70

ЕЦХР 2004 – VI). Правејќи го тоа, Судот треба да се задоволи дека националните органи, засновајќи се врз прифатлива оценка на релевантните факти, примениле стандарди што биле сообразни со принципите отелотворени во член 10 (види, помеѓу многу други авторитети, *Зана против Турција*, пресуда од 25-ти ноември 1997 година, *Извештаи*, Пресуди и Одлуки 1997-VII, стр. 2547-48, § 51).

Применувајќи ги горните принципи на овој случај, Судот забележува дека унгарските судови сметале дека спорната, изјава како што била последователно наведена на телевизија, била изјава за факт што се однесувал на професионалната активност на тужителот и со тоа довела до нарушување на личните права на последниот. Тие прифатиле дека во мерка до која тоа се однесува на гледиштето на политичарите или нивното критикување, слободата на изразувањето била подложена на помалку ограничувања. Како и да е, според гледиштето на судовите, инкриминираната изјава имплицира недоказана изјава за фактите дека личните верувања на тужителот можело да резултираат со негов неуспех да ја изврши истрагата барана согласно неговите службени должности. Таа изјава на тој начин ги надминува ограничувањата на слободата на изразувањето гарантирана со Уставот, дури и кога се зема предвид дека односното лице било јавна личност.

Судот забележува дека молителот всушност навел дека Е. Д. Не успеал да покрене неопходна истрага за практиките на крајно десничарските групи бидејќи неговиот татко припаѓал на тие групи.

Со цел да се процени оправданоста на спорната изјава треба да се направи дистинкција помеѓу изјавите за факт и вредносните судови, во тоа што додека постоењето на фактите

може да се покаже, вистинитоста на вредносните судови не подлежи на докажување. Барањето да се докаже вистинитоста на еден вредносен суд во главно е невозможно да се исполни и самото ја нарушува слободата на мислењето, што е основен дел од правото обезбедено со член 10 (види, на пример *Лингенс против Австрија*, пресуда од 8-ми јули 1986 година, Серија А бр. 103, стр. 28, т.46 *Обершлик против Австрија* (бр. 1), пресуда од 23-ти мај 1991 година, Серија А бр. 204, стр. 27, т. 63). Класификацијата на една изјава како изјава за факт или како вредносен суд е работа што на прво место потпаѓа во рамките на маргината на проценката на националните органи, особено на домашните судови (види Прагер и *Обершлик против Австрија*, пресуда од 26-ти април 1995 год, серија А бр. 313, стр. 18, т.36). Сепак, дури и кога една изјава претставува вредносен суд, мора да има доволна фактичка основа за да се поддржи, а ако тоа се пропушти може да биде претерана (*Јерусалем против Австрија* бр. 26958/95, т.43, ЕЦПР 2001-II).

Судот потврдува дека овој случај се однесува на изјава за факт и не е вредносен суд, па дури и изјава за факт што е лишена од било каква вистинита основа: Судот забележува дека на крајот, пред домашните судови не било спорно дека истрагата штоп е во прашање не се случила. Понатаму, од опфатот на испитувањето на тие судови било исклучено прашањето за наводната припадност на таткото на тужителот на крајното десно крило. Што се однесува до единственото преостанато прашање, имено дали вистинскиот мотив за пропустот да се санкционира истрагата што е во прашање од страна на тужителот, било учеството на неговиот татко во движењето, и судот не гледа причина да се оддалечи од гледиштето на домашните судови дека изјавата на Молителот

во суштина била изјава за факт. За Судот таквата изјава подлежела на докажување, кое молителот не го понудил на домашните судови.

Судот наоѓа дека обвинението што му се товари на молителот за тоа тврдење било сериозно. Тој не е целосно убеден од засегнатоста на Окружниот суд околу потенцијалната штета по политичкиот кредибилитет на тужителот и намалувањето на неговиот политички углед во очите на неговите идни гласачи. Како и да е, Судот го дели гледиштето со домашните судови дека изјавите на молителот можеле да ја намалат јавната доверба во интегритетот на тужителот како извршен функционер од висок ранг, обвинувајќи го за намерно занемарување на своите должности поради лични причини, а уште повеќе бидејќи молителот навестил дека таа причина може да била лојалноста на тужителот кон својот татко кој наводно припаѓал на движење кое имало симпатии за нацизмот.

Вистина е дека слободата на политичката дебата е во сржта на концептот за едно демократско општество што преовладува низ целата Конвенција. Ограничувањето на прифатливата критика според тоа се пошироки кога се однесуваат на еден политичар, отколку оние на еден поединец. За разлика од вториот, првиот неизбежно и свесно се поставува себе си отворен за непосредно испитување на секој негов збор и дело, и од страна на новинарите и од страна на широката јавност, па следствено мора да покаже поголем степен на толеранција. Нема сомнеж дека Член 10 став 2 го заштитува угледот на другите, што би се рекло, на сите поединци, и таа заштита исто така се протега и на политичарите, дури и кога ти не дејствуваат во нивното приватно својство, но таа заштита мора да биде одмерена во однос на интересот за отворена дискусија на

политички прашања (*Лингенс против Австрија*, оп. цит., стр. 26, т. 42). Според гледиштето на Судот, тоа исто така се смета за вистинито а *foritori* во ситуација каде еден политичар е критикуван од друг, особено ако таа критика е искажана во привилегираната арена на Парламентот (цф. *А. против Велика Британија*, бр. 35373/97 т.76-89, ЕЦХР 2002-Х). Сепак, во овој случај молителот не се ограничил себе си на напаѓање на својот опонент во Парламентот (цф. *Кордова против Италија* (бр.1,бр.40877/98,т.57 до 66, ЕЦХР 2003 I, *Кордова против Италија* (бр.2), бр. 35373/97, потточка 76-89, ЕЦХР 2002-Х). Сепак, во овој случај Молителот не се ограничил себе си на напаѓање на неговиот противник во Парламентот (цф. *Кордова против Италија* (бр. 1), бр. 40877/98, §§ 57 т. 66, ЕЦХР 2003-I; *Кордова против Италија* (бр. 2), бр. 45649/99, т.58 до 67 ЕЦХР 2003- I (извадоци)). Секако, оваа изјава во текот на парламентарната седница била прилично лукава, а идентитетот на нејзината мета станал јасен дури подоцна, по неговото понатамошно објаснување во телевизиската емисија. Судот смета дека таквите јавни инсинуации повеќе немале корист од привилегијата дадена на парламентарната дебата.

При оценувањето на потребата од попречување, исто така е важно да се испита начинот на кој релевантните домашни органи го решавале случајот. Проучувањето на одлуките на унгарските судови открива дека тие признавале дека овој случај вклучувал конфликт помеѓу правото на слобода на изразувањето и правото на заштита на угледот и правата на другите, конфликт што судот е задоволен дека го решил со одмерување на релевантните обсири на начин согласен со принципите отелотворени по член 10 од Конвенцијата. Така, Покраинскиот суд признал дека изјавата на молителот

првобитно имала за цел да го нападне политичкиот опонент во парламентарна дебата, во кој контекст неговата слобода на изразување подлежела на помалку ограничувања. Сепак откако ги врамнотежил релевантните обсири, Судот не нашол никаква основа за сериозните тврдења против тужителот од страна на Молителот. Особено бидејќи не поднел никакви релевантни докази.

Врз основа на горните различни елементи, имајќи ја предвид природата и степенот на обвинувањето, Судот не гледа никаква причина да го отфрли наодот на Покраинскиот суд дека молителот имал недостиг од доволна фактичка основа за тврдењето дека Е. Д. може да ги прекршил своите службени должности поради лични причини. Националните органи затоа имале право да сметаат дека постоела „неодложна општествена потреба“ да се поднесе тужба согласно применливото право во однос на тоа тврдење (види, *mutatis mutandis*, горе наведениот случај *Шови и други против Франција*, т.70,76-77).

Природата и строгоста на санкцијата што е наметната исто така се фактори што треба да се земат предвид при проценувањето на пропорционалноста на попречувањето согласно член 10 од Конвенцијата (види, на пр. *Џејлан против Турција* (ГЦ), бр. 235556/94, т.37, ЕЦХР 1999-IV, *Тамер против Естонија* бр. 401205/98, т.69, ЕCHR 2001-I, *Лесник проти Словачка*, бр. 35640/97, т.63, ЕЦХР 2003-IV).

Во овој случај Молителот бил тужен пред граѓанските судови (попрво отколку пред кривичните судови) и му било наложено да среди расчистување во печатот и да плати отштета во износ што бил помал од две месечни бруто плати на кој износ имал право во тоа време. Судот не ги наоѓа тие санкции за претерани во тие околности. (цф. *Независни новости и медиуми и*

Независни весници Ирска ДОО против Ирска бр. 55120/00, т.132, ЕЦХР 2005-... (извадоци).

Имајќи го предвид горното, Судот смета дека наодот на домашните судови против Молителот и наметнатите санкции не биле непропорционални со легитимната цел што се сакало да се постигне, и дека причините што се дадени од домашните судови за да се заштитат тие мерки биле релевантни и доволни. Попречувањето на користењето на правото на изразувањето на Молителот поради тоа можело од страна на националните органи разумно да се смета како неопходно за едно демократско општество поради заштита на угледот и правата на другите.

Произлегува дека примената на член 29 став 3 од Конвенцијата на овој случај треба да престане и молбата да се одбие како очигледно лошо заснована согласно член 35 под-став 3 и 4 од Конвенцијата.

Поради тие причини Судот со мнозинство

ја прогласува Молбата за недозволива.

С. Доле
Записничар

Ј. П.. Коста
Претседател